

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΕΓΓΡΑΦΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΙΙΙ

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Οκτώβριος 2004

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σημαντική καινοτομία του νέου πλαισίου είναι η αναγνώριση τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Οι τεχνικές αυτές διαχωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

- Εξασφαλίσεις
- Εγγυήσεις και πιστωτικά παράγωγα
- Συμψηφισμός εντός ισολογισμού στοιχείων

Η **ΤτΕ** δέχεται τις δύο πρώτες κατηγορίες μείωσης πιστωτικού κινδύνου, δεδομένου ότι επί του παρόντος δεν υπάρχουν οι αναγκαίες νομικές προϋποθέσεις για να γίνει αποδεκτή η τρίτη κατηγορία.

B. ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ

Στην περίπτωση ύπαρξης εξασφαλίσεων το πρόβλημα ανάγεται στον υπολογισμό της αξίας των εξασφαλίσεων καθώς και τις αποδεκτές μορφές εξασφαλίσεων.

1. Αξία εξασφαλίσεων

Ο υπολογισμός της αξίας των εξασφαλίσεων που χρησιμοποιούνται για τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου μπορεί να γίνει με την απλή (simple) ή με την αναλυτική (comprehensive) μέθοδο. Αν το Π.Ι. υπολογίζει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις του έναντι πιστωτικού κινδύνου χρησιμοποιώντας την τυποποιημένη μέθοδο, κατά τον υπολογισμό της αξίας των εξασφαλίσεων μπορεί να χρησιμοποιήσει την απλή μέθοδο ή την αναλυτική μέθοδο υπολογισμού. Για τα Π.Ι. που υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις τους με τη μέθοδο εσωτερικών διαβαθμίσεων (Μ.Ε.Δ.) εφαρμόζεται υποχρεωτικά η αναλυτική μέθοδος υπολογισμού της αξίας των εξασφαλίσεων.

Στην περίπτωση που χρησιμοποιείται η αναλυτική μέθοδος για τον τελικό υπολογισμό της αξίας των εξασφαλίσεων εφαρμόζονται συντελεστές περικοπής/περιθώρια (haircuts) είτε

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

οριζόμενοι από την εποπτική αρχή είτε, κατόπιν έγκρισης της εποπτικής αρχής, υπολογισθέντες από το Π.Ι..

Η ΤτΕ θα επιτρέψει τη χρήση εσωτερικών υποδειγμάτων για τον υπολογισμό των συντελεστών προσαρμογής (haircuts) της μεταβλητότητας (Παράρτημα VIII, Μέρος 3, παρ. 43 και 44) υπό την προϋπόθεση ότι το εν λόγω υπόδειγμα έχει αναγνωριστεί για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη των κινδύνων αγοράς στα πλαίσια της ΠΔ/ΤΕ 2494/2002. Επίσης, με την ανωτέρω προϋπόθεση, η ΤτΕ θα επιτρέπει, στην περίπτωση των διαβαθμισμένων χρεογράφων από επενδυτικού βαθμού και άνω, την εσωτερική εκτίμηση των συντελεστών προσαρμογής της μεταβλητικότητας συνολικά ανά κατηγορία χρεογράφου και όχι για κάθε χρεόγραφο χωριστά. Ο χειρισμός αυτός επιτρέπεται καθώς θεωρείται ότι η μεταβλητότητα των υψηλά διαβαθμισμένων χρεογράφων δεν είναι υψηλή και επομένως η οποιαδήποτε μεροληψία στο υπολογισμό των συντελεστών δεν θα είναι σημαντική.

2. Αποδεκτές μορφές εξασφαλίσεων

Κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων με την τυποποιημένη μέθοδο γίνονται αποδεκτές μόνο οι χρηματοοικονομικές εξασφαλίσεις (financial collateral), (Παράρτημα VIII, τμήμα 3, παρ. 25,43), η αξία των οποίων υπολογίζεται είτε με την απλή είτε με την αναλυτική μέθοδο. Εφόσον χρησιμοποιείται η Μ.Ε.Δ. γίνονται αποδεκτές χρηματοοικονομικές και φυσικές εξασφαλίσεις (physical collateral) των οποίων η αξία υπολογίζεται με την αναλυτική μέθοδο.

i. Χρηματοοικονομικές εξασφαλίσεις

Η ΤτΕ θα κάνει αποδεκτές όλες τις μορφές εξασφαλίσεων, όπως αυτές αναφέρονται στο σχετικό κείμενο της Οδηγίας, για όλες τις μεθόδους (απλή και αναλυτική) καθώς και για όλες τις προσεγγίσεις μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου (τυποποιημένη και μέθοδος των εσωτερικών διαβαθμίσεων).

ii. Φυσικές Εξασφαλίσεις

Για τις τράπεζες που χρησιμοποιούν τη Μ.Ε.Δ. και με βάση το κείμενο της Οδηγίας μπορούν να γίνουν αποδεκτές τέσσερις μορφές φυσικών εξασφαλίσεων :

- Αστικά ακίνητα που χρησιμοποιούνται ως κατοικίες

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

- Εμπορικά ακίνητα
- Εμπορικές απαιτήσεις (receivables)
- Λοιπές φυσικές εξασφαλίσεις

1. Αναγνώριση αστικού ακινήτου ως εξασφάλιση.

Βασική προϋπόθεση για την ιδιαίτερη μεταχείριση των ανοιγμάτων που εξασφαλίζονται με ακίνητη περιουσία είναι η συχνή αποτίμηση της αξίας τους, τουλάχιστον ετησίως ⁽¹⁾. Η [ετήσια] αποτίμηση μπορεί να γίνεται με στατιστικές μεθόδους, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιούνται και για τον εντοπισμό των ακινήτων για τα οποία απαιτείται αποτίμηση από ανεξάρτητο εκτιμητή. Επίσης, κάθε τρία χρόνια θα γίνεται αποτίμηση για το σύνολο των ακινήτων. «Ανεξάρτητος Εκτιμητής» νοείται ως εκτιμητής με τα απαιτούμενα τυπικά προσόντα, γνώση και εμπειρία και δε σχετίζεται με την πιστοδοτική διαδικασία.

Δεδομένου ότι δεν υπάρχουν σε αυτή τη φάση αξιόπιστοι γενικοί δείκτες για την ετήσια αναπροσαρμογή της αξίας η ΤτΕ θα μπορούσε να εξετάσει εναλλακτικές μεθόδους στατιστικής εκτίμησης. Τα Π.Ι. καλούνται λοιπόν να υποβάλλουν τις απόψεις τους σχετικά με τους όρους υπό τους οποίους θα ήταν δυνατή η χρήση του δείκτη που η ίδια δημοσιοποιεί για το λεκανοπέδιο Αττικής και στις υπόλοιπες περιοχές της χώρας. Επίσης η ΤτΕ αναμένει τα Π.Ι. που τελικά θα χρησιμοποιήσουν το δείκτη αυτόν, να αναλάβουν την πρωτοβουλία, κατόπιν αξιολόγησης του κόστους και των ωφελειών, επέκτασης και εμπλουτισμού του.

Η **ΤτΕ δεν αναγνωρίζει** αστικό ακίνητο ως εξασφάλιση αν δεν τηρείται ο όρος (b) του Παρατήματος, μέρος 1, παρ. 13, σύμφωνα με τον οποίο ο κίνδυνος του δανειζόμενου δεν θα πρέπει να εξαρτάται σημαντικά από την απόδοση του χρησιμοποιούμενου ως εξασφάλιση ακινήτου αλλά περισσότερο με την ικανότητά του να αποπληρώσει την οφειλή του με άλλες πηγές. Η συμμόρφωση στον προαναφερθέντα όρο είναι απαραίτητη καθώς η σχετική αγορά δεν είναι καλά αναπτυγμένη και δεν υπάρχουν ιστορικά στοιχεία που να τεκμηριώνουν χαμηλό ποσοστό ζημιών, προϋποθέσεις απαραίτητες προκειμένου να αρθεί ο όρος (b) του Παραρτήματος VIII, μέρος 1, παρ. 13. Τα Π.Ι. καλούνται να υποβάλλουν τυχόν ιστορικά στοιχεία εφόσον οδηγούν στο αντίθετο συμπέρασμα.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Η ΤτΕ θα αναγνωρίσει ως εξασφάλιση ένα αστικό ακίνητο ως εξασφάλιση που βρίσκεται στην επικράτεια ενός άλλου κράτους μέλους για το οποίο οι εποπτικές αρχές, αφού τηρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις, έχουν επιτρέψει τη μη τήρηση του όρου (b) του Παραρτήματος VIII, μέρος 1, παρ. 13.

2. Αναγνώριση εμπορικού ακινήτου ως εξασφάλιση.

Οι βασικές προϋποθέσεις αναγνώρισης εμπορικών ακινήτων είναι οι ίδιες με την περίπτωση των αστικών ακινήτων. Και στην περίπτωση αυτή η δεύτερη προϋπόθεση του Παραρτήματος VIII, μέρος 1, παρ. 13 που αναφέρεται στον κίνδυνο του πιστούχου να μην εξαρτάται σημαντικά από την απόδοση του υπό εξασφάλιση ακινήτου αλλά από την ικανότητα του πιστούχου να αποπληρώσει το χρέος του με άλλες πηγές, θα ισχύει καθώς η αγορά κρίνεται μη επαρκώς ανεπτυγμένη. Τα Π.Ι. καλούνται να υποβάλλουν τυχόν ιστορικά στοιχεία εφόσον οδηγούν στο αντίθετο συμπέρασμα.

3. Εμπορικές απαιτήσεις (receivables)

Οι εμπορικές απαιτήσεις δύνανται να θεωρηθούν ως κάλυψη (μείωση) πιστωτικού κινδύνου εφόσον προέρχονται από εμπορικές συναλλαγές, έχουν ληκτότητα μικρότερη του έτους και πληρούν τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στο Παράρτημα VIII, μέρος 2 Παρ.9.

Ειδικότερα:

✓ Νομική Υπόσταση (Legal certainty)

Η νομική διαδικασία είναι ισχυρή και αποτελεσματική ώστε να εξασφαλίσει ότι ο δανειστής έχει σαφή δικαιώματα και προτεραιότητα επί των εισπρακτέων. Το Π.Ι. έχει λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να μπορεί να εισπράξει το ενέχυρο. Επίσης το Π.Ι. πρέπει να έχει εξασφαλίσει την ισχύ των ενεχυριάσεων σε όλες τις χώρες δραστηριότητας. Τα Π.Ι. θα πρέπει να υποβάλλουν και σε κάθε περίπτωση να διαθέτουν γνωμοδότηση των νομικών τους υπηρεσιών που να επιβεβαιώνουν την νομική ισχύ (την ενεχυρίαση) στη χώρα δραστηριότητας

✓ Διαχείριση Κινδύνου

Το Π.Ι. πρέπει να έχει επαρκή διαδικασία για την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου από τις εισπρακτέες απαιτήσεις. Η διαδικασία αυτή θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, ανάλυση της επιχείρησης και του τομέα όπου δραστηριοποιείται ο πιστούχος καθώς και τους τύπους

¹ Συζητείται σχετική τροποποίηση του σχεδίου Οδηγίας

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

πελατών με τους οποίους ο πιστούχος συναλλάσσεται. Η **ΤτΕ θα εξετάζει** κατά πόσον το Π.Ι. έχει επαρκείς διαδικασίες ώστε να εξασφαλίσει ότι οι επιταγές προέρχονται από πραγματικές εμπορικές συναλλαγές και δεν είναι “επιταγές ευκολίας”.

Αν το Π.Ι. στηρίζεται στην εκτίμηση του πιστούχου για την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου των πελατών του, το Π.Ι. πρέπει να αξιολογεί τις πιστωτικές πρακτικές του πιστούχου για να εξακριβώσει την επάρκεια και την αξιοπιστία τους. Η **ΤτΕ θεωρεί ότι**, εφόσον γίνεται αξιολόγηση της πιστωτικής πολιτικής του πιστούχου στα πλαίσια διαβάθμισης του, τα κριτήρια και τα αποτελέσματα αυτής θα πρέπει να είναι επαρκώς αναλυτικά και καταγεγραμμένα, ώστε να μπορέσει το Π.Ι. να στηρίζεται στην εκτίμηση του πιστούχου για τον πιστωτικό κίνδυνο των πελατών του.

Το περιθώριο μεταξύ του ανοίγματος και της αξίας των εισπρακτέων απαιτήσεων πρέπει να καλύπτει όλους τους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένου του κόστους ρευστοποίησης, τον κίνδυνο συγκέντρωσης στο σύνολο των ενεχυριασθέντων από κάθε πιστούχο απαιτήσεων καθώς και του πιθανού κινδύνου συγκέντρωσης στο σύνολο των ανοιγμάτων του Π.Ι. , πέρα από αυτόν που ελέγχεται από τη γενική μεθοδολογία του. Το Π.Ι. πρέπει να έχει υιοθετήσει διαδικασία συνεχούς αξιολόγησης των εισπρακτέων απαιτήσεων. Η τήρηση των γενικών ορίων συγκέντρωσης του Π.Ι. θα πρέπει να ελέγχεται. Τα Π.Ι. καλούνται να περιγράψουν τις μεθόδους που χρησιμοποιούν για να μειώσουν τον κίνδυνο συγκέντρωσης.

Οι εισπρακτέες απαιτήσεις που ενεχυριάζονται από κάθε πιστούχο είναι επαρκώς διαφοροποιημένες και η εισπραξιμότητά τους δεν συσχετίζεται σημαντικά με την οικονομική κατάσταση του πιστούχου. Όπου υπάρχει σημαντική θετική συσχέτιση, ο σχετικός κίνδυνος θα λαμβάνεται υπόψη κατά τον καθορισμό των περιθωρίων για το σύνολο των εξασφαλίσεων. Η **ΤτΕ θα αξιολογεί** κατά πόσον τα Π.Ι. έχουν επαρκείς διαδικασίες για να αξιολογούν τη συσχέτιση της εισπραξιμότητας των απαιτήσεων και της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου. Οι εισπρακτέες απαιτήσεις από εταιρίες συνδεδεμένες με τον πιστούχο (συμπεριλαμβανομένων των θυγατρικών και των υπαλλήλων) δεν αναγνωρίζονται ως εξασφαλίσεις. Το Π.Ι. πρέπει να έχει καταγεγραμμένη διαδικασία για τη ρευστοποίηση απαιτήσεων σε περίπτωση προβλημάτων. Οι απαραίτητες διαδικασίες για τη ρευστοποίηση

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

πρέπει να υπάρχουν ακόμα και όταν το Π.Ι., υπό κανονικές συνθήκες προσβλέπει σε λειτουργική αποπληρωμή των πιστώσεων.

4. Αναγνώριση λοιπών φυσικών εξασφαλίσεων (Παράρτημα VIII, μέρος 1, παρ. 21)

Τα βασικά κριτήρια αποδοχής λοιπών φυσικών εξασφαλίσεων, πέραν των νομικών προϋποθέσεων, είναι η ύπαρξη καλά οργανωμένων αγορών με δημοσιοποιημένες τιμές και ικανοποιητική ρευστότητα. Επίσης οι εξασφαλίσεις πρέπει να μπορούν να ρευστοποιηθούν με γρήγορο και αποτελεσματικό τρόπο. Η ΤτΕ δεν έχει στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι υπάρχουν καλά οργανωμένες αγορές και συνεπώς δεν θα αναγνωρίσει λοιπές φυσικές εξασφαλίσεις. Τα Π.Ι. καλούνται να υποβάλλουν στοιχεία που οδηγούν σε αντίθετο συμπέρασμα.

Γ. ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΑ

Η **ΤτΕ θα αναγνωρίσει** τα ακόλουθα νομικά πρόσωπα-φορείς ως αποδεκτά για την παροχή πιστωτικής προστασίας:

- κεντρικές κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες
- περιφερειακές κυβερνήσεις και τοπικές αρχές
- πολυμερείς τράπεζες αναπτύξεως
- διεθνείς οργανισμοί έναντι των οποίων οι απαιτήσεις σταθμίζονται με 0%
- πιστωτικά ιδρύματα και ΕΠΕΥ
- επιχειρήσεις του δημοσίου τομέα έναντι των οποίων οι απαιτήσεις αντιμετωπίζονται ως πιστωτικά ιδρύματα
- άλλες επιχειρήσεις με διαβάθμιση τουλάχιστον A⁻ (συντελεστής στάθμισης 50%)

Με την Εγκύκλιο Διοίκησης 2/22.1.2004 έχουν ήδη αναγνωριστεί οι ακόλουθοι τύποι πιστωτικών παράγωγων μέσων:

- συμβάσεις μεταφοράς του κινδύνου αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλομένου (credit default swap)
- συμβάσεις ανταλλαγής συνολικής απόδοσης (total return swap)
- ομόλογα συνδεδεμένα με τον πιστωτικό κίνδυνο ενός υποκείμενου μέσου (credit linked note)

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Οι παρακάτω διακριτικές ευχέρειες αναγνώρισης μέσω πιστωτικής προστασίας θα αναγνωρίζονται, εφόσον πληρούνται οι προβλεπόμενες λειτουργικές προϋποθέσεις της Οδηγίας:

- καταθέσεις μετρητών ή μέσα προσομοιούμενα με μετρητά που τηρούνται σε τρίτο ίδρυμα και αποτελούν ενέχυρα στη δανείστρια τράπεζα (Παράρτημα VIII, τμήμα 1, παρ. 23,24,25).
- συντελεστής προσαρμογής της μεταβλητότητας (haircut) για πράξεις επαναγοράς (Repos) 0% (Παράρτημα VIII, τμήμα 3, παρ. 59).
- ο κατάλογος με τους κύριους συμμετέχοντες της αγοράς (core market participants). Στη συγκεκριμένη περίπτωση θα δημοσιοποιείται ο σχετικός κατάλογος από της εποπτική αρχή κάθε κράτους-μέλους (Παράρτημα VIII, τμήμα 3, παρ. 59h).

Τα κατωτέρω μέσα πιστωτικής προστασίας αποτελούν κατ' ουσία διακριτικές ευχέρειες για τα Π.Ι. και όχι για την ΤτΕ. Δύνανται να εξασκηθούν από τα Π.Ι. εφόσον βεβαίως πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις, όπως αυτές αναφέρονται στο σχετικό κείμενο της Οδηγίας:

- ασφαλιστήρια συμβόλαια ζωής ενεχυρασμένα στη δανείστρια τράπεζα (Παράρτημα VIII, τμήμα 1, παρ. 23,24,25)
- χρηματοοικονομικά μέσα με δυνατότητα επαναγοράς σε πρώτη ζήτηση (Παράρτημα VIII, τμήμα 1, παρ. 23,24,25)
- Απαιτήση που προστατεύεται με εγγύηση η οποία είναι αντεγγύηση κεντρικής κυβέρνησης ή κεντρικής τράπεζας, πολυμερούς τράπεζας αναπτύξεως στην οποία εφαρμόζεται συντελεστής στάθμισης 0% θα αντιμετωπίζεται σαν να προστατεύεται από εγγύηση που παρέχεται από τον εν λόγω φορέα, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες συνθήκες. (Η σχετική ευχέρεια δεν ισχύει για περιφερειακές κυβερνήσεις ή τοπικές αρχές, δεδομένου ότι τα σχετικά ανοίγματα δεν αντιμετωπίζονται σαν απαιτήσεις έναντι κεντρικών κυβερνήσεων) (Παράρτημα VIII, τμήμα 2, παρ. 16).

Αρμόδιοι:

Βασίλης Δούρβαρης (210-3205089)

Βασιλική Ζάκκα (210-3205040)

Φαίδων Καλφάογλου (210-3205160)